

Scheepspost rond en vanuit IJsland.

Henk Burgman

De postverbindingen tussen de diverse Scandinavische landen onderling en de rest van de wereld liepen voor de tweede wereldoorlog, maar ook, in mindere mate, tijdens en daarna uiteraard over zee. Luchtvaart en luchtpost van IJsland naar buitenlandse bestemmingen waren, behalve de Zeppelinvluchten, en enkele speciale gelegenheidsvluchten, Balbo, Von Gronau, Lindberg etc. niet bestaand. Wel werden er eind 20er begin 30er jaren wat experimentele binnenlandse vluchten gevlogen. Hierop kon uiteraard wel post meegegeven worden. De binnenlandse post werd meestal te voet, per IJslandse pony en per bus vervoerd. Uiteraard moest men rekening houden met soms onmenselijke weersomstandigheden en de binnenlandse landschappelijke omstandigheden. Echter door dat IJsland beschikt over vele ijsvrije havens werd er ook post per schip rond het eiland vervoerd. Diverse schepen voeren met goederen, dieren en personen van haven naar haven en namen ook post mee. Dit kon post zijn die op het dichtstbijzijnde postkantoor was afgegeven, dus al gefrankeerd en afgestempeld, maar ook post die door privé personen aan het scheepspersoneel afgegeven kon worden. Ook was het vaak mogelijk om post in de "brievenbus", die bij of aan de loopplank bevestigd was, al dan niet gefrankeerd gedeponiseerd worden. Deze "brievenbus" was vaak niets meer dan een jute zak of houten kastje.

In grotere havens lagen soms meerdere schepen die op hun eigen bestemmingen voeren. Vaak werd op deze brieven de naam van het bewuste schip geschreven om te voorkomen dat de brief bij het verkeerde schip aangeleverd werd. In Afb. 1. ziet u een brief die ergens aan een schip is afgegeven. Op deze brief staat in de linker onderhoek de naam "S/S Bruarfoss". Vermoedelijk had de schrijver zich in eerste instantie vergist en begon met de naam van een ander schip "S/S Godafoss". De brief moest naar Öndurarfjörður en is door de Bruarfoss daar afgegeven en daar door de postmeester afgestempeld.

Afb. 1. Brief naar Öndurarfjörður met handgeschreven "S/S Bruarfoss" .

Er was ook een geregelde dienst die rond IJsland voer. Deze schepen voeren een vast traject. Ze vertrokken uit Reykjavík en voeren rond IJsland waar ze vaste havens aandeden. Terug gekeerd in Reykjavík vertrokken ze weer voor een rondje maar nu in tegengestelde richting.

Een van de schepen die deze tocht jarenlang heeft gevaren was het schip " S/S ESJA". Dit schip kreeg als één van de weinige schepen een drie ring nummerstempel Nr. 215 (1925-1926).

Afb. 2. en 2a.

Brief van Seydisfjörður, 11-08-1923 naar Reykjavík met handgeschreven notitie "Esja".
Het schip Esja op Facit nr. 512 en het 215 nummerstempel.

Dit schip vervoerde zoveel post dat de IJslandse postdienst besloot om voor deze dienst een eigen stempel in te voeren. In 1926 werd er voor de ESJA in Denemarken een datumstempel besteld het zou de tekst SKIP Nr. I moeten dragen. Echter bij binnenkomst in Reykjavík bleek de Deense spelling gebruikt te zijn en stond er SKIB Nr. I. Een nieuw stempel werd besteld en afgeleverd. Dit stempel is op de ESJA in gebruik geweest van 9-5-1926 tot eind 1938.

Afb. 3.

Brief onderweg gepost c.q. afgegeven op de S/S Esja.

Op het schip is het zegel ontwaard met het SKIP Nr. I stempel met als datum 10-5-1926.

Het kon ook voorkomen dat post gefrankeerd werd afgegeven, of zelfs aan boord werd geschreven en gefrankeerd, op een schip dat geen vernietigingsstempel had. Het stuk werd dan in het postkantoor van Reykjavík ingeleverd. De zegels waren dus niet ontwaard. In het postkantoor werd dan een vernietigingsstempel van Reykjavík geplaatst plus het handstempel "Skiptsbrjef" in kastje. Hiervan zijn twee typen bekend en waren alleen in Reykjavík in gebruik van 1902 t/m 1939.

Afb. 4.

Brief per schip aangeleverd in Reykjavík. Daar zijn de zegels ontwaard met Reykjavík 14-11-26? handstempel en is tevens het Skipsbrjef stempel geplaatst.

Logischerwijs kan dit stempel dus zowel op post met een binnenlandse bestemming als naar het buitenland voorkomen. In Afb. 5. ziet u een brief die in Siglufjörður is afgegeven op een boot die naar Reykjavík voer. In RVK werden de zegels ontwaard en werd het "Skiptsbrjef" stempel geplaatst.

Afb. 5.

Brief uit Siglufirði = Siglufjörður via Reykjavík naar Denemarken. Zegels in RVK (21-05-1928) ontwaard met 2 verschillende RVK stempels. Tevens werd daar het Skipsbrjef stempel geplaatst.

De meeste post met buitenlandse bestemmingen werd vervoerd door reguliere schepen die ingehuurd waren om post te vervoeren op een bepaalde route of die behalve hun gewone vracht tegen betaling post meenamen. Uiteraard waren er ook bemanningsleden die voor vrienden of familie post in de binnenzak meenamen op een buitenlandse reis. Op regelmatige tijden werden zeil- of vaartplannen gepubliceerd. Maar een briefschrijver ging meestal niet wachten tot er een schip was die naar een bestemming moest waar hij een brief naar wilde sturen. Zodoende werd er vanuit IJsland veel post meegegeven aan het eerste het beste schip, ook zonder tussenkomst van de IJslandse post, die op een gegeven moment vertrok in welke richting dan ook. Het was ook mogelijk om, op passagiers- maar vooral op cruiseschepen, post voor of tijdens de reis gefrankeerd aan boord af te geven. De post die dan, onafgestempeld, in een buitenlandse haven aankwam werd daar alsnog ontwaard door middel van het daar in gebruik zijnde datumstempel.

Naast deze stempels had elke zich zelf respecterende haven, maar ook de kleinere haventjes een of meerdere speciale stempels die werden gebruikt om aan te geven dat deze post, met een buitenlandse frankering per schip was aangeleverd. Deze stempels dragen een tekst zoals Paquebot - Ship Letter - Fra Island of Schiffsbrief. Deze nevenstempels zijn dus geen datumstempels of vernietigingsstempel. Ze worden ook wel "aanlandingsstempels" genoemd.

Aan land gebrachte post waarvan de frankering al wel was ontwaard kreeg ook vaak een afslag van een datum stempel. Dit werd niet op de al ontwaarde frankering aangebracht maar ergens anders op de brief. Vaak werd er voor de achterkant gekozen maar de voorzijde werd ook veel gebruikt. Deze stempels noemen we dan transit stempels. Hier ziet u het datumstempel van Edinburgh als transitstempel gebruikt op een briefkaart naar Canada.

Afb. 6.

Kaart van Reykjavík naar Canada. Een onooglijke kaart met een beschadigde zegel maar de bestemming maakt het een meer dan interessant stuk.

Vertrekstempel: RVK 12-2-1899.

Transitstempel: Edinburgh 19-2-1899

Aankomststempel: Manitoba 6-3-1899

Zoals gezegd werden brieven met een buitenlandse bestemming soms gewoon aan een schip meegegeven en dat leverde de post dan bij eerste de beste buitenlandse haven af. Zo simpel als het lijkt zo ingewikkeld kon de uiteindelijke reis van een brief lopen. Ook de tarieven naar de verschillende landen waren niet altijd het zelfde en door de voortdurende inflatie werden de tarieven soms zeer snel weer aangepast, meestal dus verhoogd. Een brief van IJsland naar Engeland of naar Ierland was een bepaalde tijd duurder dan een brief via Engeland naar Nederland of Duitsland, terwijl een brief via die zelfde route naar Denemarken weer goedkoper was dan die naar de rest van Europa. Ik zal niet ingaan op de gehanteerde tarieven. Niet dat het niet belangrijk of interessant is. Integendeel zelfs, maar in dit artikel gaat het nu over de verschillende routes en aanlandingsmogelijkheden.

Hierna geef ik enkele voorbeelden van poststukken met een bepaalde bestemming maar die via verschillende routes zijn vervoerd.

Uiteraard werd er veel post naar het "moederland" Denemarken vervoerd. Gewoonlijk moest binnenkomende post in Kopenhagen aangeleverd worden op het "Omkarteringspostkontor" waar de post gesorteerd werd en verder getransporteerd. Gefrankeerde scheepspost waarvan de zegels onderweg niet vernietigd waren werden op dit kantoor voorzien van een KØBENHAVN - OMK vernietigingsstempel. Dit kon een handstempel zijn maar ook een machinestempel met golflijnen en zelfs met een reclame slogan. Het verzamelen van de Kopenhaagse Omk stempels is een geheel eigen verzamelgebied.

Afb. 7.

Ingekomen scheepspoststuk. Zegel ontwaard met handstempel KBH Omk. nr. 9. Vandaar door gestuurd naar Malmö, Zweden.

Afb. 8.

Brief met KBH Omk. Machine stempel met golflijnen.

Afb. 9.

Brief met KBH Omk. Machine stempel met reclame slogan ter promotie van het reizen met de Deense spoorwegen.

Uiteraard werd daar dan ook het "Fra Island" lijnstempel geplaatst, om aan te geven dat het hier om binnenkomende scheepspost gaat. Dit is het Deense aanlandingsstempel voor post uit IJsland. Er waren ook handstempels voor post uit bijvoorbeeld Noorwegen (Fra Norge) en Zweden (Fra Sverrig) etc. Van dit Fra Island stempel zijn drie verschillend typen bekend. Later zijn er nog machine stempels in gebruik geweest waar de tekst Fra Island in het stempel was opgenomen.

Echter soms werd de post voor Denemarken ergens in Noord Engeland, Schotland of Ierland aan wal gebracht, zelfs London is bekend, en vandaar verder vervoerd. Meest voorkomende is post aan land gebracht in een haven aan de oostkust van het Verenigd Koninkrijk. Echter plaatsen aan de westkust, hoewel veel minder frequent, werden ook wel bezocht. De meeste post komt via het Schotse Edinburgh aan land. (zie Afb. 6.). Een andere mogelijkheid was het eveneens in Schotland gelegen Aberdeen.

Brief aan land gebracht in Aberdeen 27-11-1928. Hier werd ook het aanlandingsstempel "Ship Letter" in kastje aangebracht. Van hieruit kon de brief op diverse manieren naar Kopenhagen vervoerd zijn.

De drie meest logische routes zijn:

A; met de trein naar London en dan via Hoek van Holland door naar Denemarken.

B; per schip van Aberdeen naar Noorwegen en door naar Denemarken.

C; per schip rechtstreeks naar Kopenhagen.

Helaas staan er geen transit en/of aankomststempels op de achterzijde.

Afb. 10. Brief naar Kopenhagen via Aberdeen.

Ook het Engelse Grimsby was een mogelijkheid. Hier werd, uiteraard, met het GRIMSBY - LINGS datumstempel de zegels ontwaard en het GRIMSBY SHIP - LETTER aanlandingsstempel geplaatst.
Afb. 11.

Afb. 11. Brief van Reykjavík (verzenders info op a.z.) via GRIMSBY 'LINGS' naar Kopenhagen.

Een volgende mogelijkheid was het zuidelijker gelegen NEWCASTLE UPON TYNE. Een havenstad gelegen aan de rivier de TYNE ongeveer 14 kilometer stroomopwaarts gezien vanaf de Noordzee. Ondanks dat op deze briefkaart het aanlandingsstempel als transitstempel is gebruikt wil ik het u vanwege de schaarsheid niet onthouden.

Afb. 12. NEWCASTLE-ON-TYNE aanlandingsstempel als transit stempel gebruikt op een prentbriefkaart van Reykjavík naar Aarhus, Denemarken. Met aankomst stempel AARHUS.

Vooruit nog een keer zondigen. Een kaart van Reykjavík 27-11-1903 naar Bern, Zwitserland. Deze kaart werd in het Schotse TROON aan de westkust van het Verenigd Koninkrijk aan land gebracht. Het zegel en de zegelindruk waren al in Reykjavik ontwaard. Het vernietigingsstempel TROON werd conform de regels niet op het zegel geplaatst. Ook het aanlandingsstempel SHIPLETTER TROON is, hoewel hier niet noodzakelijk, op deze kaart te bewonderen evenals het aankomststempel van BERN.

Afb. 13. Kaart met transit van Reykjavík via TROON naar Bern, Zwitserland.

Nog even een uitstapje maken. Hierbij een filatelistisch geïnspireerde brief van Reykjavík naar Kopenhagen. De afzender. K.A. Hansen was een bekende postzegelhandelaar die behalve dit soort

scheepspostbrieven in 1928 tot in 1930 ook zéér veel 1e vluchtcovers fabriceerde. Deze brief is met een schip meegegeven die als eerste aanlandingsplaats Hamburg, Duitsland aandeed. Hier werden de zegels ontwaard met het "SCHIFFSBRIEF / PAQUEBOT über HAMBURG geplaatst. Tevens zien we het datum c.q. vernietigingsstempel HAMBURG 1 - 19-3-1929. 11-12 - Briefenkartung op perfecte wijze afgeslagen.

Afb. 14. Brief Hamburg Schiffsbrief.

Uiteraard kunnen we ook poststukken met andere, niet Deense, bestemmingen vinden. Ook post naar het Verenigd Koninkrijk werd waar mogelijk afgeleverd. Soms kwam dat goed uit zoals te zien is op deze mooie frisse (2e gewichtsklasse) brief van Reykjavík naar Edinburgh. De veelkleurige frankering is hier ontwaard met het gecombineerde vernietigingsstempel en aanlandingsstempel EDINBURGH - PAQUEBOT. Een eerste aanzet tot het efficiënter maken van de verwerking van binnenkomende scheepspost.

Afb. 15.

IJslandse brief met IJslandse frankering die in Edinburgh doormiddel van het vernietigingsstempel "EDINBURGH PAQUEBOT 10 MY 1938" ontwaard is. Een aanlandingsstempel ontbreekt blijkbaar. Echter dit datumstempel draagt het aanlandingssignaal in zich door het opgenomen woord PAQUEBOT.

Grotere plaatsen hadden vaak meerdere stempels in gebruik. Sommigen waren door vormgeving en afwijkende fonds van elkaar te onderscheiden. Anderen werden van een nummer voorzien.

Op Afb. 6. zagen we een Edinburgh stempel. Onder in het stempel staat het getal 18. Als er een 18 bestaat zal er ook een Nr. 1 bestaan.

Hier een brief die op 31-03-1933 in Edinburgh aan land kwam. Meer dan waarschijnlijk was deze brief meegegeven aan de S/S Island die volgens het vaarplan op 27 maart vanuit Reykjavík naar Leith - Edinburgh zou varen. De zegels zijn onwaard met het vernietigingsstempel EDINBURGH 1. Het PAQUEBOT stempel, vermoedelijk type A6, is mooi helder afgeslagen. In Edinburgh zijn naar mijn weten ongeveer 18 verschillende Paquebot stempels in gebruik geweest. Het is soms lastig om deze stempels goed te determineren daar dit rubberstempels zijn die nog wel eens willen vervormen.

Afb. 16. EDINBURGH 1.

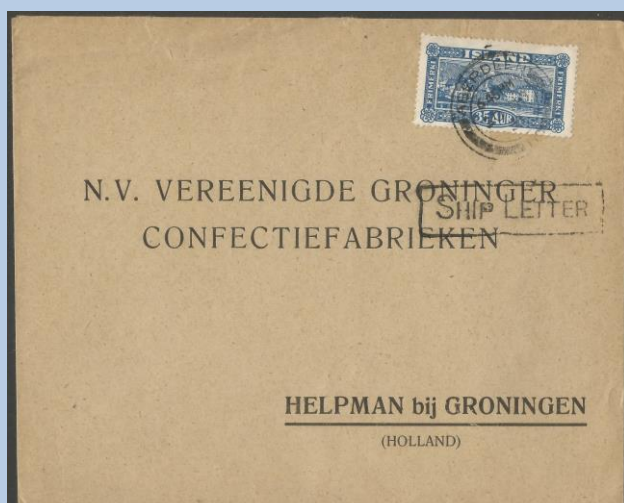
Schepen die vanuit IJsland naar Europese bestemmingen voeren hadden vaak een combinatie vervoersmodel. Uiteraard ging er vracht mee maar er konden ook, vaak een beperkt aantal, passagiers mee. Als deze passagiers een brief schreven konden ze die afgeven aan een dienstdoende officier die posttaken toebedeeld had gekregen. Vaak was dit de eerste officier of de kapitein zelf. De brief moest wel gefrankeerd worden. Daarvoor had het schip een kleine voorraad postzegels aan boord. Ook konden de passagiers zelf postzegels meebrengen. Deze brief, vermoedelijk geschreven door een Nederlandse passagier van de "S/S Bruarfoss", werd waarschijnlijk door de passagier zelf gefrankeerd. Dat de brief op dit schip geschreven is kunnen we zien aan de voorgedrukte tekst aan de voorkant van de brief "H.F. Eimskipafjelag Islands Rekjavik" en de handgeschreven details op de achterzijde betreffende de afzender/schrijver - E.P.A. Cohen Beer - a/b (aan boord) s.s. Bruarfoss - Reykjavik - Leith - .

Afb. 17 - 01 & 02. EDINBURGH 32.

De brief moest naar Nederland. Vermoedelijk wilde de verzender de brief snel in Zaandam hebben en had voor dat doel in IJsland een aantal luchtpostzegels aangeschaft en meegenomen. De zegels werden samen met een Nederlands luchtpoststrookje op de brief geplakt en aan boord afgegeven. In Edinburgh werden de zegels ontwaard met het vernietigingsstempel EDINBURGH 32 - 24 JY 1934 - en werd ook het Paquebot stempel geplaatst. Daar in IJsland door diverse financiële en logistieke problemen geen luchtpost naar het buitenland werd vervoerd, was het gebruikelijk dat brieven gefrankeerd met luchtposttoeslag bij de eerste de beste gelegenheid in het buitenland als luchtpost behandeld en vervoerd zou worden. Dit was echter een theoretisch gebeuren. In de praktijk werden dit soort stukken vaak over land en/of zee verder vervoerd. Sinds juni 1928 waren er in IJsland al wel luchtposttarieven beschikbaar.

Ten noorden van Edinburgh hebben we nog een havenstad waar IJslandse post aan land werd gebracht en dat is ABERDEEN. Hier een voorbedrukte brief aan de N.V. VEREENIGDE GRONINGER CONFECTIEFABRIEKEN te HELPMAN bij GRONINGEN. De brief was op 30 november 1931 in Aberdeen afgegeven. Zegel onwaard met het ABERDEEN nr. 1 vernietigingsstempel tevens werd het aanlandingsstempel Ship Letter in kastje geplaatst.

Afb. 18. Van Aberdeen naar Nederland.

Ook de aan de Humber rivier gelegen plaats Hull, officieel Kingston upon Hull (the King's town upon Hull) genaamd was een havenstad van importantie die zo nu en dan door IJslandse schepen werden aangedaan. Hier een brief uit Akureyri die naar London moest maar in Hull afgeleverd werd. Het zegel is ontwaard met het aanlandingsstempel PAQUEBOT en het vernietigingsstempel HULL 23-AP-1930 staat er netjes en scherp op.

Afb. 19. Brief uit Akureyri, IJsland via Hull Upon Tyne naar London.

Als we nu even het verenigd Koninkrijk achter ons laten is het een kleine stap naar Noorwegen. Bergen is een van de Noorse havens die het meest werden aangedaan. Hier een brief van de Útvegsbanki in Vestmannaeyum.

De brief werd in Bergen, Noorwegen aan land gebracht. Hier werden de zegels ontwaard met een Bergen machine stempel met golflijnen evenals het Paquebot stempel. Van daar werd de brief per schip naar London vervoerd.

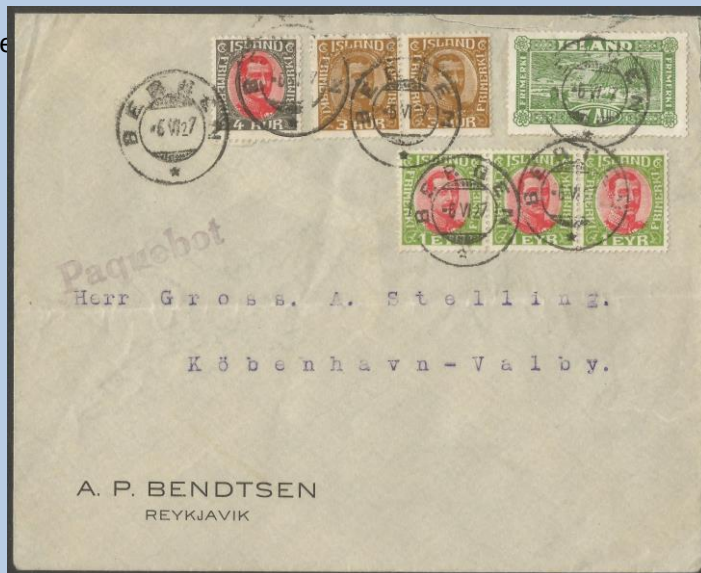
Afb. 20. Bergen Noorwegen naar London.

Post bestemd voor andere Scandinavische landen kon uiteraard ook via Bergen binnen komen. Hier een drukwerk stuk bestemd voor Kopenhagen dat in Bergen met het sloganstempel voor de Noorse handelsbeurs in Bergen werd opgesierd. Tevens werd er het Paquebot handstempel geplaatst.

Afb. 21. Bergen naar Kopenhagen machine stempel.

Hier nog een poststuk met bestemming Kopenhagen. Nu ontwaard met het BERGEN 6-VI-1927 handstempel. Ook het aanlandingsstempel Paquebot ontbreekt niet. Vermoedelijk ging deze brief met de trein naar Oslo en vandaar per boot naar Kopenhagen. Of over land via Zweden, Helsingborg

Afb. 22. Bergen naar Kopenhagen handstempel.

Zoals eerder vermeld kon de naam van het schip waarmee de brief verstuurd moest worden op de adreszijde van een brief geschreven zijn. Hier een brief vanuit Reykjavík naar Kopenhagen, DK. Links boven ziet u de met de handgeschreven bemerking "S/S Lyra". De brief werd in Bergen aangeboden en het zegel werd met een slogan machine stempel vernietigd. Dit stempel moest de aandacht vestigen op een tentoonstelling in Oslo.

Als aanlandingsstempel werd het PAQUEBOT in kastje gebruikt. Dit typische Noorse paquebot stempel werd in zéér veel plaatsen in Noorwegen gebruikt. Er zijn ook veel typen bekend. Echter vaak lijken deze stempels zo veel op elkaar dat het, bijna, onmogelijk is om ze uit elkaar te houden. Het was de bedoeling dat in het onderste gedeelte van het stempel de naam van het aanbrengende schip vermeld werd. Dit werd echter zelden ook gedaan. Brieven met een ingeschreven scheepsnaam zijn zéér lastig te vinden.

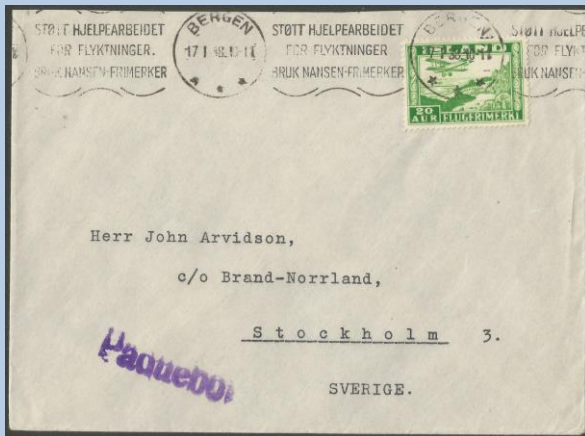

Afb. 23. Bergen met S/S Lyra.

Het schip de "S/S LYRA" is een van de vele schepen die in goederen, personen en post vervoerden. Jakob Arrevad, een Deense verzamelaar van IJslandse scheepspost, heeft in een van zijn vele publicaties een lijst samengesteld van bij hem bekende schepen. In dat lijstje worden ruim 200 schepen vermeld. Regelmatig voorkomende namen, behalve de al eerder vermelde, zijn CERES, ODIN, LAURA, DIANA, STERLING, GULLFOSS en DETTIFOSS.

Dit waren niet allemaal particuliere schepen. Ook Deense inspectieschepen (ISLANDS FALK) en oorlogsschepen (KRYDSEREN HEKLA) hebben civiele post vervoerd.

Hier nog een poststuk dat via Bergen aangebracht werd. Dit stuk was bestemd voor Stockholm, Zweden en is hoogst waarschijnlijk via Oslo en Malmö in Stockholm terecht gekomen. Het luchtpostzegel (!) is ontwaard met een machinestempel (BERGEN 17-1-1938) met reclametekst voor het verwerven van donaties voor het Fridtjof Nansen vluchtelingenfonds door het kopen van de toeslagzegels.

Afb. 24. Bergen naar Stockholm machine stempel.

Uiteraard werd er ook post naar een ander stukje Denemarken vervoerd. Hier een brief dat naar Sandavaag op Vágar, Færøer verzonden werd. Uiteraard hier het zelfde verhaal. Het onafgestempeld 20 Aur zegel werd bij aankomst in Thorshavn door middel van het daar in gebruik zijnde aanlandingsstempel PAQUEBOT in kastje ontwaard. Het vernietigingsstempel (THORSHAVN 19-6-1937) werd onder het zegel geplaatst. Van Thorshavn kon de brief over land naar Vestmana vervoerd worden en vandaar per boot naar Vágar.

Afb. 25. IJsland - Færøer.

Zoals in het begin al aangegeven is werd post vaak aan het eerste het beste vertrekkende schip meegegeven. Wachten op een schip met de juiste bestemming kostte vaak meer tijd dan de omweg die een brief maakte als het via een willekeurige route vervoerd werd. Dit gold zeker voor post naar het westen zoals de Verenigde Staten en Canada. Vanuit IJsland voeren bijna nooit schepen naar deze bestemmingen. Dus post voor deze landen ging voor bijna 100% ook via een Europese haven. Deze aangetekende brief (verzonden vanuit Reykjavík 21-X-1935) heeft zo te zien geen kenmerken van een postale omweg of van inmenging van een andere postdienst dan de IJslandse of die van de US. Echter we zien een, met crayon, aangebracht blauw kruis op de voorzijde. Dit verraad dat de brief via het Verenigd Koninkrijk moet zijn gelopen. Als we het poststuk omdraaien zien we een aantal stempels waarbij een ovaalvormig stempel met daarin de tekst "REGISTERED 2? OC 1935 HULL". Dit betekent dat deze aangetekende brief in HULL is aangebracht en daar als aangetekende post is herkend en behandeld. Vanuit Hull is de brief met de eerste de beste gelegenheid naar NEW YORK verstuurd en is daar op 6 november aangekomen. Dezelfde dag nog is de brief naar het postkantoor in Brooklyn aangeleverd. Hier is het HULL stempel gebruikt als transitstempel.

Afb. 26a & b. USA via Hull.

Hier nog een brief die via Edinburgh doorgestuurd is naar de USA. Verstuurd vanuit Reykjavik en op 17-11-1934 aangekomen in Edinburgh en van het Edinburgh Machine stempel EDINBURGH 17 NOV 1934 plus het aanlandingsstempel PAQUEBOT voorzien. Vandaar uit door naar Flint, Michigan, U.S.A. Helaas zijn er hier geen andere transit of aankomststempels aanwezig op de achterzijde.

Afb. 27. USA via Edinburgh.

Dat de adreszijde van een brief belangrijk is zal genoegzaam bekend zijn. Echter op de achterzijde is vaak ook veel relevante informatie te vinden. Kijkt u maar eens naar dit onooglijke briefje. Het zegel is onwaard met onderste gedeelte van een slogan of reclame stempel. Dit stempel is in gebruik geweest in Reykjavík 11-3-1934 // 28-3-1938. In die periode was 20 Aur correct voor een brief naar Noorwegen. Het zegel heeft een perforatie die gesneden lijkt. Een zegel uit een automaat. Dat is een bonus! Op de achterkant vinden we een rol of automaatstempel met de tekst BERGENSBANENS 18-2-36 NATTOG. Hoi, een scheepsbrief! Dit briefje is door een schip in Bergen, vermoedelijk laat in de middag of in de avond aan land gebracht en meteen door gestuurd om met de nachttrein naar Oslo vervoerd te worden. Vervoerd met de boot en met de trein. Een leuk combi poststukje.

Afb. 28a & b.

Bergen nachttrein naar Oslo.

Bergen Tidende mandag den 17. februar 1936

Los Skattevesen betaler Skatteforhøvelsen som.

HADEL OG SJØFART

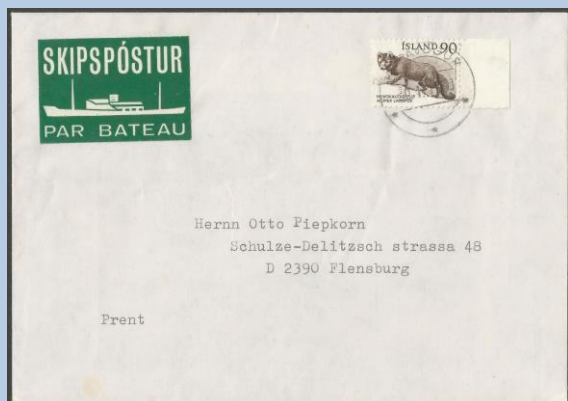
Vakstakurser.

Valuta	Kurs
London	110.10
Paris	110.10
Amsterdam	110.10
Stockholm	110.10
København	110.10
Oslo	110.10
Norwegian Kroner	110.10
Swedish Kronor	110.10
Danish Kroner	110.10
German Reichsmark	110.10
French Franc	110.10
Italian Lira	110.10
Spanish Peseta	110.10
Portuguese Escudo	110.10
Belgian Franc	110.10
Dutch Guilder	110.10
Austrian Schilling	110.10
Yugoslav Dinar	110.10
Czechoslovak Koruna	110.10
Polish Zloty	110.10
Rumanian Leu	110.10
Greek Drachma	110.10
Turkish Lira	110.10
Indian Rupee	110.10
Chinese Yen	110.10
Japanese Yen	110.10
Philippine Peso	110.10
Indonesian Rupiah	110.10
Sri Lankan Rupee	110.10
Ceylon Rupee	110.10
Malayan Dollar	110.10
Singapore Dollar	110.10
Batavia Dollar	110.10
Sourabaya Dollar	110.10
Medan Dollar	110.10
Semarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	110.10
Samarang Dollar	110.10
Surabaya Dollar	110.10
Yogyakarta Dollar	110.10
Bandung Dollar	110.10
Palembang Dollar	110.10
Padang Dollar	110.10
Manado Dollar	110.10
Macassar Dollar	110.10
Ujung Pandeg Dollar	

U zult gezien hebben dat de meeste stukken uit de 20er en 30er jaren stammen. Door het uitbreken van de 2e Wereldoorlog waren veel verbindingen verbroken. Na de capitulatie van Nazi-Duitsland waren er veel schepen vernietigd. Bovendien ging het vervoer van post per vliegtuig veel sneller. Door deze ontwikkeling vinden we weinig postale tekenen van postvervoer per schip, behalve filatelistisch geïnspireerde stukken terug.

Echter de IJslandse post heeft eind jaren 70 een label uitgegeven die op post naar het buitenland kon worden geplakt als men geen gebruik van luchtpost wilde maken. Luchtposttarieven lagen beduidend hoger dan post die per schip vervoerd werd. Meestal werd van deze mogelijkheid gebruik gemaakt om volumineuze drukwerkpoststukken te versturen waar geen haast was.

Hier een wat kleiner (weliswaar filatelistisch geïnspireerd) echt gelopen poststuk.

Afb. 29. Modern "Skipspostur" label.

Dat al deze postroutes en diverse tarieven een interessante maar ook ingewikkelde materie is, is natuurlijk logisch. Dat niet alleen de IJslandse schepen post meenamen maar ook b. v. de Noorse, Deense en Engelse spreekt voor zich. Al deze factoren drukken een stempel op een verzameling met zegels, briefstukjes en/of poststukken, met sporen van buitenlandse vernietigingsstempels of aanlandingsstempels. Er zijn veel boeken over scheepspost geschreven maar dezen behandelen allemaal een land, gebied of route. Veel losse artikelen zijn in de loop der jaren in een keur van tijdschriften verschenen. Als beginner, maar ook de verder gevorderde verzamelaar maakt er gebruik van, kan zich het beste het boek van Roger Hosking aanschaffen. Dit boek geeft een overzicht van de Paquebot stempels van de wereld. Hosking's boek heeft na zijn overlijden een 4e en uitgebreide bewerking ondergaan en is voor de verzamelaar van scheepspost onontbeerlijk.

Ook Denemarken kent een rijke geschiedenis van scheepvaart en daar vinden we ook vele voorbeelden van scheepspost. Het zij van buiten naar DK maar ook andersom. En zeker het binnenlandse postvervoer van en naar de vele eilanden kunnen een hoop leuke poststukken opleveren. Hier een voorbeeld. Uiteraard buiten de scope van dit verhaal maar misschien iets voor in de toekomst.!!

Afb. 30. Denemarken - Fra Rønne.

Compleet is deze weergave absoluut niet. Een compleet overzicht of een complete verzameling op dit gebied is een absolute onmogelijkheid. Maar het is en blijft daardoor juist wel een verzameling waar altijd weer iets nieuws in is te vinden.